

Bijlage 3

Inhoud experiment:

Bij brief van 17 april 2019 hebben de Ministers van Veiligheid en Justitie en van Medische zorg en Sport gemeenten in de gelegenheid gesteld om uiterlijk op 10 juni 2019 de interesse in deelname aan het experiment gesloten coffeeshopketen kenbaar te maken.

Voordat ik mijn standpunt bepaalde, heb ik geïnformeerd bij onze coffeeshop exploitanten of zij interesse hebben om deel te nemen aan dit experiment. Hun mening over dit experiment is heel belangrijk, mede omdat alle coffeeshops verplicht worden mee te doen als een gemeente besluit deel te nemen aan het experiment. Hun reacties staan onder punt b.

a. Inhoud experiment gesloten coffeeshopketen

Op 22 januari 2019 is er door de tweede kamer een voorstel aangenomen 'Wet experiment gesloten coffeeshopketen'. Op 11 april 2019 heeft de Minister aan de tweede kamer het ontwerpbesluit experiment coffeeshopketen aangeboden.

Het experiment omvat de volgende hoofdlijnen:

- Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk om te experimenteren met het gedogen van wiet en de verkoop van op kwaliteit gecontroleerde hennep en hasjesj voor recreatief gebruik in een gesloten coffeeshopketen.
- Een gesloten coffeeshopketen is een keten waarbinnen de handel volgens de in het wetsvoorstel gestelde regels plaatsvinden. Met dit experiment wil de regering zien of en hoe op kwaliteit gecontroleerde wiet gedecriminaliseerd aan de coffeeshops kan worden geleverd en wat de effecten hiervan zijn.
- Met dit voorstel wil de regering een bijdrage leveren aan de volksgezondheid, criminaliteitsbestrijding en openbare orde. De uitwerking van het experiment vindt plaats bij Algemene Maatregel van bestuur.
- Tijdens het experiment zal het in maximaal tien gemeenten mogelijk zijn om in de coffeeshops legaal geproduceerde hennep te verkopen.
- De hennep wordt geproduceerd door ten hoogste tien telers die door de ministers worden aangewezen (en die zichzelf aan moeten melden bij het Ministerie, de burgemeester adviseert alleen hierover)
- Alle coffeeshops die zijn gevestigd in een deelnemende gemeente moeten meedoen aan het experiment. Dit is belangrijk omdat het niet wenselijk is dat binnen een gemeente op verschillende manieren wordt gehandhaafd.
- Het is de bedoeling dat de inspectie van Justitie en Veiligheid de toezichthouder wordt op de geslotenheid van de coffeeshopketen.
- Tijdens het experiment zal het toezicht op coffeeshops in de eerste plaats ook bij de gemeente blijven.
- Een belangrijk verschil met de huidige situatie is dat er een legale achterdeur is waar de gemeente ook toezicht op moet houden.
- Er komen nieuwe regels voor preventie cannabisgebruik, handelsvoorraad, toepassing van het ingezetenen criterium en de administratie.
- Het experiment bestaat uit vier fasen:
 1. De voorbereidingsfase: minimaal 1 jaar. Tijdens de voorbereidingsfase gelden voor alle coffeeshops in deelnemende gemeenten de Opiumwet en de huidige gedoogregels nog.
 2. Overgangsfase: het is niet realistisch voor coffeeshops het assortiment in één nacht te vervangen. Klanten kunnen ook wennen aan nieuwe aanbod. De overgangsfase zal starten zodra de minister heeft vastgesteld dat de kwaliteit en diversiteit van de hennep voldoende is en wordt voldaan aan alle voorwaarden die

- belangrijk zijn voor een gesloten coffeeshopketen. De overgangsfase zal enkele weken duren.
3. Experimenteerfase: minimaal vier jaar – uiterlijk vijf en een half jaar: De experimenteerfase duurt minimaal vier jaar. In deze periode vindt ook de evaluatie plaats. Als op basis van de uitkomsten van dit experiment wordt besloten dat de regels van het experiment voor het hele land gaan gelden en de wet daarop wordt aangepast, kan het experiment met 1,5 jaar worden verlengd.
 4. Afbouwfase: uiterlijk zes maanden. De afbouwfase is bedoeld als overgang tussen het einde van het experiment en het opnieuw van toepassing worden van de huidige wet en regelgeving (Opiumwet, gedoogbeleid). Voor de coffeeshops geldt dat zij in de afbouwfase zowel legale hennep als gedoogde hennep mogen verkopen.

Bovenstaande zijn de hoofdpunten. Er wordt naar gestreefd om het ontwerpbesluit, tezamen met het wetsvoorstel, met ingang van 1 januari 2020 in werking te laten treden.

b. Reactie VNG

De VNG heeft, kort samengevat, de volgende reactie gegeven:

- Positief over het initiatief tot het experiment
- Kritisch en constructief over de inhoud
- Twijfels over de omvang van het experiment (beperkte representativiteit)
- Geen voorstander verplichte deelname coffeeshops
- Uitvoeringskosten zijn onduidelijk
- Ingezetenen criterium lokaal laten invullen

c. Reactie coffeeshop exploitanten op het experiment gesloten coffeeshopketen

Onze coffeeshopexploitanten heb ik geïnformeerd over de uitnodiging om deel te nemen aan het experiment gesloten coffeeshopketen. Doordat bij deelname aan het experiment het verplicht is dat alle coffeeshophouders mee doen is er commitment nodig van alle coffeeshophouders.

Omdat de reacties van exploitanten overeenkomsten vertonen is besloten om de reacties te bundelen. Hieronder een samenvatting.

Vershraling product:

Iedere Zwolse coffeeshop heeft zijn eigen assortiment wat kan bestaan uit wel 28 verschillende soorten cannabis waarbij kwaliteit hoog in het vaandel staat.

In de nieuwe situatie worden alle coffeeshops binnen een gemeente aangewezen op dezelfde 10 telers die een nog onbekend aantal soorten cannabis zal produceren. Dit heeft automatisch tot gevolg dat het assortiment van de verschillende coffeeshops meer een "eenheidsworst" zal worden en zal vershralen. Daar komt bij dat bij de coffeeshops een deel van de verkoop bestaat uit hasj waarop het experiment geen betrekking heeft. Dat deel van de omzet zullen we bij deelname aan het experiment dus verliezen. Worden coffeeshophouders bij deelname gecompenseerd voor door het experiment gederfde kosten? Bij een slechte oogst van legale telers ben je nog steeds verplicht om bij dezelfde teler af te nemen. Wat als de kwaliteit niet goed is, kan ik dit dan terug doen? Daar het geseald wordt aangeleverd, is het onmogelijk te controleren of de kwaliteit goed is.

Monopolie positie legale telers

Het niet kunnen kiezen uit een teler en het feit dat er maximaal 10 telers zijn, zorgt ervoor dat deze telers een monopoliepositie hebben. In het experiment moeten exploitanten zelf met de telers onderhandelen over de prijs, waardoor de teler zijn prijs kan opdrijven en de exploitant gedwongen wordt dit aan de klanten door te berekenen.

Het gevaar bestaat dat klanten niet meer komen als ze de prijs van legale wiet te hoog vinden.

Bedrijf in de waagschaal

Deelname aan het experiment betekent dat we ons in jaren zorgvuldig opgebouwde netwerk van leveranciers gaan verlaten, waarvoor een door de overheid gecontroleerd netwerk in de plaats komt. Maar wat gebeurt er als een nieuw Kabinet over een aantal jaren het experiment niet voortzet of omzet in bestaand beleid? Waar moeten de coffeeshops uit het experiment de handelsvoorraad dan ineens vandaan halen? Dit is niet geregeld. Het experiment biedt een dusdanig onzeker toekomstperspectief dat wij ons daar als ondernemers niet aan willen wagen.

Gedoogbeschikking behouden?

De duur van het experiment is 4 jaar. Als gedurende deze 4 jaar de prijs-kwaliteit verhouding niet in orde is betekent dit dat er geen klanten meer komen. Is het eventueel mogelijk, juist om te voorkomen dat ik failliet ga, tijdelijk mijn onderneming te staken met behoud van mijn gedoogbeschikking? Ook dit kost veel geld want de huur van het pand loopt minimaal 4 jaren door en ik heb dan ook geen inkomsten.

Ontslag personeel

Deelname aan het experiment vraagt om een radicale wijziging van de bedrijfsvoering van onze coffeeshop die niet met de daarvoor benodigde waarborgen is omgeven. In de huidige situatie is er personeel in dienst voor het verkoopklaar maken van cannabis (denk aan wegen en verpakken van producten). In de nieuwe situatie liggen die werkzaamheden niet meer bij de coffeeshop zelf, maar wordt cannabis verkoopklaar en in gesealde (!) verpakkingen aangeleverd. Dit betekent dat deelname aan het experiment leidt tot baanverlies van een aantal van onze vaste krachten. Volgens het arbeidsrecht dient een ondernemer dan een transitievergoeding per werknemer te betalen. Wordt een coffeeshophouder hierin gefaciliteerd? En hoe wordt er gezorgd voor het personeel dat gedwongen wordt te vertrekken?

Zwolse straathandel

Wat voor de burgemeester vooral belangrijk is om te beseffen, is dat deelname aan het experiment impact zal hebben op de Zwolse straathandel. In en rondom Zwolle is er vraag naar verschillende soorten wiet en bestaat er een markt voor buitenlandse hasj. De Zwolse coffeeshops voorzien in die behoefte. Als Zwolle deelneemt aan het experiment, zal het Zwolse aanbod van wiet verschromelen en het aanbod van buitenlandse hasj volledig verdwijnen. Met het verdwijnen van het aanbod, verdwijnt niet automatisch de vraag. Zo werkt een markt niet. Cannabisconsumenten zullen hierin alleen op een andere manier gaan voorzien, bijvoorbeeld via illegale straathandel (met bijbehorende overlast en randverschijnselen). In dat geval is de burgemeester bovendien weer terug bij af qua scheiding der markten van hard- en softdrugs, waar het oorspronkelijke gedoogbeleid nu juist in wilde voorzien. Wil de burgemeester dit risico voor de openbare orde nemen?

Er wordt een nieuwe 'zwarte markt' gecreëerd. Straatdealers zullen mijn klanten opvangen voor de coffeeshop om ze andere wietsoorten aan te bieden die ik ze niet kan aanbieden, of niet voor de door hen gehanteerde straatprijzen.

Tot slot

De grote Nederlandse gemeenten als Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht zien vooralsnog geen heil in het experiment en zijn niet van plan te participeren. Andere gemeenten zoals Groningen twijfelen nog en dat is begrijpelijk gelet op de voorwaarden en het ontbreken van bepaalde randvoorwaarden. De VNG en Commissie Knottnerus hebben in dit verband een aantal aandachtspunten benoemd die u bekend zullen zijn.

Dat de huidige situatie vraagt om een passende oplossing voor de achterdeurproblematiek is helder, maar daarvoor zijn ook alternatieven denkbaar (denk in ieder geval aan: afzien van strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving voor een handelsvoorraad > 500 gram die noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering van een coffeeshop).

d. Conclusie

Ook voor de gemeente Zwolle brengt deelname aan het experiment de nodige onzekerheid met zich mee. Het valt niet uit te sluiten dat de eventuele schade door de coffeeshophouders succesvol verhaald wordt op de gemeente. Ook is niet bekend wat de uitvoeringskosten voor de gemeente zijn. Het wietexperiment zal hoe dan ook een tijdsinvestering vragen voor zowel het ambtelijk apparaat als voor de politie in het kader van toezicht en handhaving. De uiteindelijke opbrengst van die investering is onduidelijk en onzeker.

Alhoewel ik voorstander ben van het legaliseren van de toevoer aan de achterdeur, is dit experiment niet de oplossing. Ik sluit mij aan bij de door de VNG aangehaalde twijfels omtrent de omvang van het experiment (niet representatief) en over het geen inzicht hebben in de kosten van deelname. Ook zwaarwegend is voor mij de deelname van alle coffeeshops, terwijl ik op voorhand weet dat er geen draagvlak voor is. De twijfels van de coffeeshophouders zijn legitiem. De monopoliepositie van de telers is een bron van zorg. Iedere coffeeshop heeft zijn eigen soorten producten en klantenkring. Het is naïef om te veronderstellen dat klanten overstappen op andere soorten die wellicht duurder zijn, terwijl ze op straat goedkoper kunnen scoren met de producten die zij willen. Zwolle is geen uitzondering op het landelijke beeld waaruit blijkt dat er door de komst van coffeeshops de straathandel in softdrugs afneemt. Via de regionale werkgroep zal ik mijn collega in Deventer, als vertegenwoordiger van de regio bij de VNG, de discussie die in de raad gevoerd is meegeven. Ook Deventer neemt niet deel aan het experiment evenals Den Haag om bovengenoemde redenen.

Ik had graag een bijdrage geleverd aan het onderzoek naar een alternatief voor het gedoogbeleid, maar heb in overleg met politie, OM en coffeeshophouders besloten om af te zien van deelname aan het experiment gesloten coffeeshopketen.